

mával a háttérben lévő földi erők, királyok és pénzemberek kiszolgálója. Csak avégből, hogy ez a diktatúra szilárdan álljon.

Megint az emigráns panaszkodik itt, aki gyűlöli az eszmét, amely idegenbe száműzte, de még jobban gyűlöli azokat, akik hite szerint még ezt a tömegeket megmozgató ideált is albérletbe adják ki, — mert «talán belátják; hogy az eszme egymagában nem lesz elegendő a végső diadalhoz».

Igy fest átfórmálva, átgűrva és átértékelve, emigráns szemléleten keresztül Loyolai Szent Ignác, mint mai probléma. A kiindulási pont nyilvánvalóan helyes, a XVI. és a XX. század közt megvan az a közös vonás, amelyről a bevezetésben szó volt, bár Marcuse túlságosan összebogozza az analógiákat, elveszíti mértékét és szenvedélyével, háborgó érzelmeivel viteti magát kalandos mellékösvényekre. De hiszen ezért emigráns és éppen ez az érdekes e műben, amely jellemző kortünet lesz, amikor Loyolai Szent Ignácot is a huszadik század kereteibe foglalja. A szent nagyságához nem érhet fel és emlékének nem árthat az ilyen könyv, de viszont annál többet használhat tanulságul a mai lelki erejedésre, amely egész Európában kirobbanásra kész energiákat sűrít össze — világnézetek jegyében, talán tényleg az időpontban, amidőn korszakok váltják le egymást, és egyelőre kicsendül az az akkord, amelyet az individuálista «európai ember» először a XVI. században ütött meg.

ANDANTE.

*Ma újra hegyek lettetek. Büszkén tartjátok fejeteik,
ti játszi apró dombok.*

*Mint sisakdísz úgy lobogjon megannyi ismert bokrotok,
és fáidon a lombok.*

*S mit, mint kis csikó vesztettem el, gyors szemem reája lel:
a tükröző lábnymok*

*ezüst lánc a vígan ott szalad a berkenye fák alatt,
s léptem rajtuk andalog.*

*A tormák illata úgy száll, mint ágak közt a madár,
lengve légi szárnyán.*

*S lángot szór a karó hegye; vörös macskám ült hegyibe,
egy vak vakondra várván.*

*S a nyúl-járta kert alatt, újra folyam lettél kis patak!
Büszkén ragyogjon kék szemed,*

*és sásos medred szétszakasz, fürdeni jött a vén kamasz,
s lázát hütse hűs kezed.*